

та устаткування, розширює номенклатуру товарів на внутрішньому ринку, а також підвищує обсяги двосторонньої торгівлі і, як наслідок, збільшує надходження валютних коштів.

Отож в Україні є неоціненний потенціал на шляху співпраці із ЄС, зона вільної торгівлі має стати головним вектором митної політики, який рухатиме нашу країну до економічних реформ. З часом, тісне коло економічного співробітництва нашої держави та ЄС, обов'язково інтегрує Україну до Єдиного внутрішнього ринку Європи.

Література:

1. Держана служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Зона вільної торгівлі Україна-ЄС почала діяти з 1 січня 2016 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2016/01/1/574816/>.

3. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www/kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement.

4. EU-Ukraine Deep and Comprehensive Free Trade Area. - Retrieved from http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_150981.pdf

Юлія Кротевич

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник: к.е.н., доцент Дем'янюк О.Б.

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У МИТНІЙ СПРАВІ

Підвищення ефективності роботи митних органів України не можливе без врахування досвіду розвинутих країн. Закордонні митні адміністрації використовують сучасні технології в процесі митного контролю, що відповідає міжнародним стандартам у сфері ризик-менеджменту та рекомендаціям Всесвітньої митної організації (ВМО), розвиток партнерських відносин між митницею та бізнесом значно зменшує митні бар'єри; використання максимально спрощених процедур сумлінних учасників ЗЕД сприяє швидкому і своєчасному надходженню митних платежів до державного бюджету.

Корисними є напрацювання, що можуть бути використані для розвитку системи управління ризиками в митній справі України, митних адміністрацій окремих країн Європейського Союзу (ЄС) (Королівства Нідерланди, Федеративної Республіки Німеччини), а також Австралійського Союзу.

На сьогодні основоположною теоретичною базою застосування управління ризиками всіма передовими митними службами світу є міжнародний стандарт AS/NZS ISO 31000:2009, розроблений митними службами Австралії та Нової Зеландії. Так, практично всі міжнародні стандарти у сфері застосування управління ризиками в митній галузі засновані на багаторічному досвіді роботи Австралійської Митної та Прикордонної служби (АМПС) та Митної служби Нової Зеландії (МСНЗ), що робить їх прикладом одних з кращих у світі структур подібної компетенції [1].

Управління ризиками в АМПС заснований на Стандарті, який передбачає загальне керівництво з імплементації та реалізації ризик-менеджменту, що виражається через методологію семи чітко визначених циклічних кроків, які забезпечують прийняття кращих рішень, надаючи розуміння ризиків та їх впливу: встановлення контексту; ідентифікація ризику; аналіз ризику; оцінка ризику; впровадження заходів з мінімізації його наслідків; взаємодія (комунікація) та консультивання; моніторинг та аналіз результатів [1].

На нідерландській митниці також широко застосовується робота на основі аналізу ризиків, оскільки обсяги вантажопотоків, що переміщуються через кордон Королівства Нідерланди, унеможливають фізичну перевірку усіх товарів.

Управління ризиками у митній адміністрації Королівства Нідерланди здійснюється відповідно до щорічного правоохоронного плану (Enforcement Plan). Він є стратегічним документом і визначає загальні напрями та обсяги контролю, що мають бути здійснені митними органами з метою недопущення порушень митного законодавства. На основі цього плану розробляються тактичний та оперативний плани з управління ризиками [2].

Процесом управління ризиками займаються так звані Центри митного контролю (Customs Control Center – CCC). Це регіональні управління, що, відповідно до оперативного плану з управління ризиками, визначають обсяг та форми митного контролю товарів, які переміщуються через кордон [2].

Система управління ризиками, що використовується у митній практиці Німеччини засновано на базових документах ЄС у цій сфері, оскільки країна входить до складу ЄС та насамперед, спрямована на автоматичне оцінювання ризику з використанням даних, що мають на меті мінімізувати податкові ризики несплати платежів до державного бюджету.

Система управління ризиками дозволяє здійснити розподіл ризиків за їх характером, походженням товару, учасниками ЗЕД, а також приймати рішення про перевірку товарів і транспортних засобів до перетину митного кордону, що, безумовно, сприяє спрощенню митних формальностей.

Митниці Німеччини активно співпрацюють з бізнес-співтовариством, що, у свою чергу, дозволяє приділити більшу увагу не добросовісності учасника ЗЕД, а боротьбі з контрабандою і шахрайством. Це, насамперед, пов'язано із тим, що вищим федеральним органом у структурі німецького митного управління є Федеральне Міністерство фінансів, якому підпорядковується Федеральне антимонопольне управління [3].

Митні органи Німеччини у своїй роботі здійснюють оцінювання ризикових ситуацій у сфері міжнародного руху товарів при торгівлі з країнами, що не входять до ЄС. Спеціальним підрозділом, що займається менеджментом ризику, є Центр аналізу ризиків у Німеччині (Riskoanalyse Zoll – ZORA), метою якого є розробка профілів ризику для проведення митного контролю [2].

Вивчення міжнародних аспектів та рекомендацій щодо управління митними ризиками дає змогу констатувати, що митний контроль та митне оформлення, здійснювані за засадах системи управління ризиками, повинні відбуватись із мінімально допустимими витратами часу, матеріальних та людських ресурсів. Підвищенню ефективності цих процедур сприятиме якісне удосконалення комунікативних зв'язків між митними органами та учасниками зовнішньоекономічної діяльності, а також співпраця між митними адміністраціями різних країн світу.

Подальший розвиток системи управління митними ризиками можливий за умов подальшого вивчення досвіду економічно розвинутих країн у цій сфері в контексті визначення можливостей інтегрування їх позитивних напрацювань у вітчизняну практику здійснення митної справи. Однак, варто акцентувати увагу на тому, що процес імплементації є досить складним процесом, що обумовлюється невідповідністю українського митного законодавства та міжнародних митних рекомендацій, відсутністю комплексного застосування системи управління ризиками, значним розривом між зарубіжною практикою та вітчизняними реаліями ведення бізнесу. Це актуалізує питання подальшого удосконалення національної системи управління ризиками на основі врахування специфіки здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, максимальної автоматизації прийняття управлінських рішень щодо форм та обсягів митного контролю та мінімізації впливу «людського фактору» з метою підтримки балансу між спрощенням митних формальностей та забезпеченням належного рівня контролю.

Література:

1. Australian Customs and Border Protection Service Annual Report 2011–2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.au>
2. Бережнюк І.Г. Управління ризиками в митній справі :зарубіжний досвід та вітчизняна практика/ І.Г.Бережнюк. - Хмельницький. : ПП. Мельник А.А., 2014. - 288 с.

3. Офіційний сайт Німецького митного управління. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http:// www.zoll.de](http://www.zoll.de).

Наталія Кучма

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., ст.викладач Дмитрів В.І.

ФІСКАЛЬНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ

Останні декілька років стали справжнім випробуванням для фінансової системи України. Зміна бюджетного законодавства та кардинальне реформування податкового на фоні світової дестабілізації значно загострили питання ефективного функціонування економіки країни.

В Україні все ще не вирішеним залишається питання ефективного акумулювання фінансових ресурсів до бюджетів різних рівнів. Системна нестача власних фінансових ресурсів призводить до зростання запозичень і, як наслідок, приросту боргового навантаження на господарюючих суб'єктів.

Дослідженням питань фіскального простору присвячені роботи П. Хеллера, Р. Рой, А. Шика, Т. І. Єфіменко, Деркача М.І., Дьякової Е. Б., Перекрестової Л. В.

У даних умовах функціонування фінансово-економічної системи потребує розробки нових та реформування існуючих інститутів управління фінансовою системою. Одним з напрямів реформування фінансової системи є побудова нового фіскального простору як інструмента економічного розвитку держави.

Передумовою розширення фіскального простору є забезпечення керованості процесів макроекономічної стабілізації з боку уряду, досягнення конкретних успіхів щодо реалізації чітко визначених і зрозумілих населенню цілей бюджетної політики, відновлення внутрішньої та зовнішньої довіри до програм уряду. Розширення фіскального простору гостро постає при формуванні урядом бюджетної політики [5].

Для формування ефективної фіскальної політики, уряд може використати наступні способи:

— збільшити надходження до бюджету, шляхом оптимізації фіскальної політики, подальшим реформуванням ставок ПДВ, ПДФО, податку на прибуток;

— здійснити нові внутрішні і зовнішні запозичення, шляхом подальшого випуску облігацій внутрішньої державної позики серед населення України, та відновленням кредитних відносин між Україною і МВФ;

— залучити зовнішніх гарантів – допомоги інших урядів, шляхом розроблення економічно обґрунтованого бізнес-плану розвитку країни, із оптимальною віддачею проекту для гарантів;

— реструктуризувати видатки за нагальністю їх здійснення та економічною віддачею від їх здійснення в майбутньому;

— раціоналізувати та підвищити ефективність видатків, шляхом раціонального дослідження необхідності здійснення видатків саме в зазначеній кількості на той чи інший захід – здійснити контроль при плануванні видатків та їх використанні.

Проте, вище зазначених способів розгляду фіскального простору зі сторони бюджетної політики, бюджету – недостатньо для того, щоб розкрити в повній мірі категорію для подальшого формування фіскального простору України.

Фіскальна політика є одним із важливих факторів регулювання ринкової економіки. Фіскальна політика – це використання державних податків і урядових витрат для досягнення макроекономічної рівноваги. Метою фіскальної політики є: домогтися макроекономічної стабільності та нормального рівня безробіття на основі розвитку виробництва [3].

Позитивним рішенням уряду є скорочення кількості податків і зборів. Замість 29 загальнодержавних та 14 місцевих обов'язкових платежів запроваджено відповідно 7 та 4